

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 988988/1

בבית הדין הרבני ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב יוסף גולדברג — אב"ד, הרב דוד בירדוגו, הרב מרדכי רלב"ג

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד צבי קופר)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אביטל קזלו)

הנדון: דחיית תביעת גירושין

פסק דין

הצדדים נישאו זל"ז בשנת 1993. לאישה אלו נישואין ראשונים, ולבעל – שניים. לצדדים שלושה ילדים משותפים, שני בוגרים וקטין אחד. הצדדים מתגוררים בנפרד, בחדרים נפרדים ובקומות נפרדות, כשלוש שנים.

ביום ט"ז באב תשע"ד (12/08/2014) פתחה האישה בבית הדין תיק תביעת גירושין בלבד ללא כריכת נושאים אחרים.

לאחר מכן פתח הבעל תיק שלום-בית ולחילופין גירושין שאליו הוא כרך את נושא מזונות האישה, חלוקת הרכוש וכל נושא הנובע מהגירושין.

בכתב התביעה לגירושין מתאריך י"ד בסיון תשע"ד (12/06/2014) מצביעה ב"כ האישה על ארבעה נימוקים עיקריים לתביעתה. הראשון, בסעיף 5, הוא כי "היחסים בין הצדדים עלו על שרטון וזאת עוד לפני שנים רבות הצדדים התרחקו אחד מן השני, כמעט שאינם מתראים בבית, אינם מבלים יחד, האהבה ביניהם הלכה ודעכה וכך גם יחסי הרעות, כך שאפשר לומר שמעבר לעניינים הקשורים לחינוך הילדים, אין לצדדים כל נושא שיחה שהוא, והלכה למעשה אפשר לומר כי מערכת היחסים ביניהם כשני אנשים זרים זל"ז."

הנימוק השני, בסעיף 6, הוא כי "הצדדים אינם מקיימים יחסי אישות זה תקופה ארוכה ביותר", ובסעיף 14 הטילה ב"כ האישה את האשמה על הבעל: "הבעל מסרב לקיים יחסי אישות עם אשתו מזה מספר שנים ולא מקיים את חובתו הבסיסית של בעל כלפי אשתו."

עילה שלישית מוזכרת בסעיף 15 היא כי "הבעל מתעלל באשתו רגשית, ביחס אדיש אליה, מזלזל ומלגלג במעשי ידיה ובחוסר הערכה משווע."

עילה נוספת מוזכרת שם בסעיף 11 שהבעל "הרס את התא המשפחתי... הרחיק את אשתו והילדים ממשפחתם הקרובה, על אחת כמה וכמה מהמשפחה המורחבת, היה נעלם ברוב שעות היום מהבית."

מאידך גיסא ב"כ הבעל בכתב התביעה לשלום-בית ולחילופין לגירושין כותבת בסעיף 14 שבית הדין מתבקש להורות לנתבעת לחזור לחיי שלום עם התובע. ובסעיף 15 שם מוסיפה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

“אם היא תסרב לחזור לחיי שלום עם התובע, מבוקש בלית ברירה להכריז עליה כמורדת על כל המשתמע מכך ואם לא תציית לכך, מבוקש לחייבה בשל מרידתה בגירושין, ואם תסרב – ליתן לתובע היתר נישואין.”

לכאורה על פי דברי ב"כ הבעל הנ"ל, אין לנו כל צורך להאריך בפסק דין זה וזאת משום שלאור הצהרות האישה במהלך כל הדיונים וכן אצל היועצים שהיא נחרצת בדעתה להתגרש ובמצב זה אף הבעל נחרץ להתגרש, וכששני הצדדים אינם מעוניינים זב"ז, חל עליהם הדין שכתב רבינו ירוחם בספרו מישרים נתיב כ"ג ח"ח שחלה חובה עליהם להתגרש. אך לאחר העיון בכל החומר שבתיק מתברר ששני באי כוח הצדדים כתבו בכתבי תביעתם עובדות שאינן נכונות, הסותרות את הצהרות הצדדים שהם עצמם מייצגים אותם.

נפנה בתחילה לכתב התביעה שכתבה ב"כ הבעל שבו מוזכר שאם האישה תסרב לחזור לשלום-בית יש לחייבה להתגרש. דברים אלו סותרים את הצהרות הבעל במהלך כל הדיונים שאינו מוכן לחשוב בשום אופן על הליך גירושין וזאת למרות הפצרות היועצים ולמרות ניסיונות השכנוע של בית הדין.

יש לציין עוד, כי אף ב"כ הבעל בסיפא של הסיכומים מטעם הבעל (מתאריך כ"א בסיון תשע"ו (27/06/2016)) בסעיף 23 שם כותבת: "מבוקש לקבל את תביעתו של הבעל לשלום בית וליתן הוראות אופרטיביות לגבי שלום הבית, כאשר אם האישה תסרב יש להכריזה כמורדת על כל המשתמע מכך וכמפורט בתביעת הבעל."

רואים אנו כאן כי "לפתע" נעלמה דרישת ב"כ הבעל לחייב את האישה להתגרש או לחילופין למתן היתר נישואין לבעל, והדרישה האחת והיחידה היא לאלץ את האישה לחזור לשלום-בית על ידי הכרזתה כמורדת, שהרי זו המטרה ההלכתית של הכרזת מורדת כדי שתשוב לבעלה.

ההסבר לכך הוא כי אכן רצונו היחיד של הבעל הוא בקשת שלום-בית בלבד ואינו מעוניין כלל בגירושין או בהיתר נישואין (וכנראה הנוסח בכתב התביעה הוא לצורך כריכה בלבד).

ועתה נפנה לתביעת ב"כ האישה לגירושין.

בתחילה ברצוננו להתמקד בנימוק המרכזי והחשוב לחייב את הבעל בגט, וכוונתנו למוזכר שם בסעיפים 6, 14 כשנטען שם שהבעל מרד מאשתו מחיי אישות.

בלא ספק אם אכן כך היו פני הדברים, יש בכך נימוק חשוב ומשכנע כדי לשקול חיוב גט נגד הבעל, אך המעייין בפרוטוקולים יראה שהאישה עצמה הצהירה היפך הדברים שכתב ב"כ בשמה.

בדיון שהתקיים ביום ח' באדר א' תשע"ו (17/02/2016) הצהירה האישה בחקירתה: "כאשר [פלונין] קיבל את התביעה, הוא התרגז והעיר לי על כך שכתבתי שהוא מסרב לקיים יחסי אישות בעוד העיכוב היה ממני. העיכוב היה ממני. בגלל שזה בלתי אפשרי לקיים יחסי אישות כשהוא משפיל אותי וכו', לאורך השנים היה [פלונין] מעוניין לקיים איתי יחסי אישות ואני סירבתי" (שם שורות 54–57).

בנימוק הנוסף המוזכר בסעיף 11 בכתב התביעה הנ"ל נטען שהבעל הרחיק את אשתו והילדים ממשפחתם הקרובה, אך האישה עצמה הצהירה במהלך הדיון שהתקיים ביום 10.5.16 "גם אני וגם [פלונין] היינו בקשר טוב עם ההורים שלי וגם עם האחים שלי" (שם שורות 19–20).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שוב רואים אנו דברים שכתב ב"כ האישה הסותרים את דברי האישה עצמה במהלך חקירתה.

אף הנימוק הראשון לחיוב בגט, שהעלה ב"כ האישה בסעיף 5 שם, אינו מובן כלל לבית הדין, שהרי ב"כ האישה לא הצביע שם על הבעל כאשם במערכת היחסים העכורה שביניהם אלא כתב באופן סתמי "היחסים בין הצדדים עלו על שרטון...", הצדדים התרחקו אחד מן השני, כמעט שאינם מתראים בבית" וכו', ונשאלת השאלה אולי מצב זה היה באשמת האישה? הכיצד אפשר לכתוב נימוק זה כעילה שיש בה כדי לחייב את הבעל בגט?

ביחס לעילה השלישית המוזכרת שם בסעיף 15, שהבעל מתעלל באשתו רגשית ומזלזל בה, אמנם טענות אלו הועלו אף במהלך הדיונים, אך לא הוכח בבית הדין וכמו כן הבעל הכחיש זאת (בסעיף 13 לתביעתו לשלום-בית).

ועתה ברצוננו לבסס את הנחתנו הנ"ל שאכן רצונו הבלעדי של הבעל הוא בשלום בית בלבד וטענתו זו כנה ואמתית.

המדד העיקרי בכנות טענת שלום-בית של הבעל היא ההוכחה על רצונו ביחסי אישות עם אשתו והחיזור אחריה לצורך כך.

בדיון שהתקיים ביום ג' בטבת תשע"ו (15/12/2015) הצהיר הבעל: "פעם אחרונה שקיימנו יחסי אישות הייתה לפני הרבה שנים, אבל זו לא הבעיה, אני הצעתי לה הרבה פעמים והיא לא רצתה. גם היום אני רוצה, אמרתי לה שאני אוהב אותה, הניתוק היה ביוזמתה" (שם שורות 66–68).

אף בכתב התביעה לשלום-בית של הבעל בסעיף 6 שם נאמר: "על אף בקשותיו לקיום יחסים שנדחו שוב ושוב התובע הבליג מתוך תקווה כי מדובר במצב חולף וכי הדברים יחזרו למסלולם."

וכן בסעיף 7 שם נאמר: "עד היום, ולמרות סירובה הממושך, חוזר התובע ומבקש מהנתבעת לקיים עמו יחסים לכל הפחות מספר פעמים מדי חודש, זאת מתוך אהבתו הגדולה לנתבעת, מתוך רצונו האמתי בקרבתה..., למרבה הצער הנתבעת מסרבת ללא כל הצדקה לקיים יחסי אישות עם התובע חרף בקשותיו והפצרותיו."

וכן בסעיף 8 שם: "לפני כשנה עזבה הנתבעת את חדר השינה לחדר אחר בבית, ולמרות בקשותיו החוזרות ונשנות של התובע, סירבה לחזור לחדר."

ושם בסעיף 12: "יש סיכוי ממשי להשבת השלום בינו לבין הנתבעת וזאת לאור אהבתו אליה."

אף במכתבו של המטפל ד"ר רוני פיאמנטה מתאריך י"א באדר תשע"ה (02/03/2015) בעמוד הראשון סעיף 1 שם פונה המטפל אל הבעל: "[פלונין] – לשאלה הספציפית שהפנית אלי בנוגע ליחסי אישות... ובכן במהלך הפגישות אכן הבעת אתה יותר מפעם אחת רצון להתקרבות בינך לבין [פלונית], נדמה לי שהשתמשת בביטויים עדינים יותר כמו חום, קירבה, מגע גופני, ולא דווקא במונח "יחסי אישות" אם כי אפשר היה להבין מן ההקשר שבנוסף לחום, קרבה ומגע גופני, כוונתך היא גם ליחסי מין שלצורך זה זמן לא מתקיימים."

ללא ספק, כל העובדות הנ"ל מראות על כנות אמתית של הבעל בתביעתו לשלום-בית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אף האישה הודתה כמה פעמים בכך שאכן בעלה מעוניין בקרבתה ובקיום יחסים עמה, עיין פרוטוקול הדיון מיום ח' באדר א' תשע"ו (17/02/2016): "לאורך השנים היה [פלונין] מעוניין לקיים אתי יחסי אישות" (שם שורה 56), "הוא אמר לי זה היה טוב ואני רוצה לחבק אותך" (שם שורה 65), "הוא אמר לי שהוא אוהב אותי" (שם שורה 89).

למרות כל האמור לעיל על כנות תביעתו של הבעל לשלום-בית וכמו כן על דברי הביקורת שכתבנו על נימוקי ב"כ האישה בכתב התביעה, אין אנו רשאים להתעלם מהמצב הקשה בו נתונה האישה ואף הבעל סובל מכך.

המצב הזה משתקף מתוך שתי חוות דעת שהומצאו לבית הדין, האחת – של ד"ר פיאמנטה, והשנייה – של יחידת הסיוע שעל ידי בית הדין.

במכתב הסיכום של ד"ר פיאמנטה מתאריך י"ח באדר א' תשע"ו (27/02/2016) נאמר בסופו של המכתב:

"אני מצטרף למסקנה שהמשך החיים יחד בדפוסים הקיימים, כנראה לא יניב אושר גדול ושאוּלי עדיף להיפרד. כדי להצליח בשיקום צריך גם רצון וגם כלים. הכלים ללא ספק חסרים, והרצון גם אם קיים או היה קיים – תש כוחו והוא כבר מרוקן ושחוק."

למסקנה זו הגיע המטפל הנ"ל לאחר שבתחילת הדו"ח מוזכר שהצדדים העלו בפניו טענות על ריחוק, שתיקות, העדר שיתוף ובדידות רבה בשני הצדדים, וכמו כן אין דיאלוג ויחסי אישות ביניהם.

במכתבו הנוסף מיום י"א באדר תשע"ה (02/03/2015) כותב ד"ר פיאמנטה הבהרות למכתב הסיכום הנ"ל, ואלו דבריו שם:

"תוכן מכתב הסיכום ניסה לשקף צילום מצב של היש והאין נכון למועד סיום הטיפול... האמור בו "אולי עדיף להיפרד" אינו האפשרות היחידה ואינו תורה מסיני."

במכתב מאת יחידת הסיוע שע"י בית הדין מתאריך י"ב באב תשע"ה (28/07/2015) נאמר כך:

"במהלך הפגישות עלה כי לאורך השנים האחרונות הם מתמודדים עם פער בצרכים שלהם... הבעל אינו מעוניין להתגרש, אך האשה חשה שמיצתה את נסיונות הטיפול ונחושה בדעתה להתגרש, התרשמתי כי האשה עשתה נסיונות כנים להמשיך בחיי הנישואין, אך חשה בדידות ותסכול המביאים אותה למצבים רגישים קשים. להתרשמותי, הנסיונות החוזרים ונשנים לשקם את הקשר ביניהם, גורמים סבל רב לשניהם ויש מקום לשים קץ ולאפשר להם להתגרש"

מתוך שתי חוות הדעת עולה, שבמצב הנתון, שני הצדדים סובלים, כמו כן נעשו ניסיונות רבים לשיקום (11 פגישות אצל ד"ר פיאמנטה ומספר פגישות נוספות ביחידת הסיוע) אך המצב נשאר ללא שינוי.

ברצוננו להצביע על שתי עובדות חשובות שלא הוזכרו בחוות הדעת הנ"ל, האחת – מהו הגורם למצב הגרוע הקיים בין הצדדים, והשנייה – מי האשם במצב הזה.

האמת היא שהשנייה תלויה בראשונה, שהרי כדי לדעת מי האשם חייבים אנו לדעת מה גרם למצב זה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נושא זה של העילה הגורמת לכל המצב הקשה, לא עלה כנראה על שולחנם של המטפלים הנ"ל, אולי משום שהם מתמקדים בעיקר במצב הנתון ובאפשרות לסייע בעתיד לבני הזוג. אך בית הדין רואה חובה לעצמו להתחקות אחר הגורם המרכזי שגרם להתדרדרות היחסים בין בני הזוג, וזאת משום שיש לכך השלכות הלכתיות.

הראשון שהצביע על הגורם העיקרי למשבר, היה הבעל בסעיף 5 לכתב תביעתו לשלום בית, וכך נאמר שם:

"בשנת 2001, למרבה הצער נהרגו הוריה של הנתבעת בתאונת דרכים, החל באותה עת, סבלה הנתבעת מקשיים, ועל אף הצעותיו של התובע כי תיעזר בטיפול מקצועי, סירבה לעשות כן, בתחילת המשבר, זה לא השפיע על הזוגיות שבין הצדדים, אולם אט אט ועם חלוף הזמן, המשבר שחוותה הנתבעת השפיע בהדרגה אף על מערכת היחסים שבין הצדדים. בהתאם, הנתבעת התרחקה אט אט מהתובע ולאחר שנים ספורות אף הפסיקה לקיים עמו יחסי אישות ולנהוג עמו בקרבה."

אף האישה הודתה בכך שאירוע זה הוא שגרם להתדרדרות היחסים ביניהם. וכך הצהירה האישה במהלך הדיון שהתקיים ביום ח' באדר א' תשע"ו (17/02/2016): "כל המצב התחיל בקיץ 01 כשהורי נהרגו בתאונת דרכים. הייתה לי טראומה ולקח לי זמן לעכל דבר כזה. בערך חודש אחרי התאונה בכיתי ואז [פלוני] אמר לי זה קרה, אי אפשר להחזיר אותם לחיים, תחיי עם זה, זו לא תמיכה, זו קרירות חריפה" (שם שורות 66–68).

רואים אנו מתוך הצהרת האישה והבעל, שמאז הנישואין בשנת 93 ועד אירוע התאונה בשנת 2001, כלומר כשמונה שנים, היו החיים ביניהם תקינים לחלוטין, ובעקבות התאונה והטראומה ולאחר שהאישה סירבה לגשת לטיפול (לטענת הבעל) המצב הלך והחריף.

בעקבות כך ולאחר שהאשה עזבה את חדר השינה, טען הבעל בכתב תביעתו בסעיף 9 שם כי "הנתבעת מפגינה כלפי התובע יחס קר של חוסר אכפתיות לו ולצרכיו והתעלמות מוחלטת מרצונותיו ובקשותיו", כלומר אותן טענות שהטיחה האשה במהלך הדיונים וכן אצל המטפלים נגד הבעל טען אף הבעל כלפיה.

טענות הדדיות אלו נובעות מאותה טראומה שגרמה כנראה למשבר עמוק אצל האישה המקרין אף על רגשותיה, וכשהאשה מגלה קרירות כלפי הבעל, יחס זה חוזר אף אליה מאת הבעל.

אף אם נניח שאכן טראומה זו אצל האישה היא שגרמה למצב הנוכחי הקשה ולא הבעל גרם לכך, בכ"ז נראה שבעקבות המצב חיי האישות עם בעלה מאוסים עליה והיא סובלת מכך.

אמנם, טענת המאיסות עדיין אינה ברורה דיה לבית הדין, שהרי בדיון שהתקיים ביום ב' באייר תשע"ו (10/05/2016) הצהירה האשה: "הלכנו לפיאמנטה מבחינתי תמיד היה סיכוי לשלום בית", כלומר לפני כשנה בשנת 2015 כשהלכו ליועץ ד"ר פיאמנטה, הצהירה האשה שתמיד היה סיכוי לשלום-בית וזאת כשנה לאחר שהגישה את תביעת הגירושין. הצהרה זו "שתמיד היה סיכוי לשלום-בית" סותרת את המושג ההלכתי של "מאיס עלי" שהיא תופעה של מאיסות נפשית עמוקה שאין דרך חזרה ממנה (כהגדרתו של רבינו המאירי במס' כתובות דף ס"ג), ובוודאי שאין מקום במצב כזה לדבר על ניסיון לשלום-בית.

אף אם נניח שאכן יש כאן טענת מאיסות כלומר טענת "מאיס עלי", בכ"ז שתי תשובות בדבר שאין כאן מקום לחייב את הבעל בגט מחמת טענה זו: ראשית, הרי הלכה ברורה היא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שבטענת מאיס עלי אין כופין את הבעל לגט (עי' שו"ע אבהע"ז סי' ע"ז סעיף ב' ורמ"א שם סעי' ג') וכמו כן אף אין מחייבים אותו בגט (עי' בשטמ"ק לכתובות ס"ד ע"א שנחלקו בזה רבינו יונה ור"ת, ודעת רוב הראשונים כשיטת ר"ת שאינו חייב לגרשה, וכן הסיק בשו"ת עטרת שלמה ח"א סי' ל"ב סק"ו).

מאידך גיסא, לכאורה יש לדון כאן שאם נניח שיש כאן טענת מאיסות, הרי לכאורה עומדת לפנינו טענת מאיס עלי באמתלא מבוררת וזאת על פי מה שכתב בשו"ת רשב"ש סי' צ"ג לגבי אשה שטענה שמאסה בו עוד לפני הנישואין והשיאו אותה לבעל זה בע"כ, וכתב ע"ז הרשב"ש שם: "בזה אפי' האומרים שלא לכוף לגרש בטענת מאיס עלי יודו שכופין לגרש, שמה שאמרו שלא לכוף מחשש שמא עיניה נתנה באחר, ובזה אם הדבר מפורסם שבע"כ נשאת, נסתלקה חששא זו", עכ"ל.

ולכאורה נידון דידן דומה לאמור שם שבין הבעל ובין האישה מודים שהמאיסות נגרמה עקב הטראומה שעברה ובכה"ג אין חשש שטענתה מאיס עלי הוא משום שמא עיניה נתנה באחר.

והנה שיטת הרשב"ש היא שתקנת חז"ל בכתובות ע"ז לכוף לגרש במקרים קשים כגון מוכה שחין וכדו' מדובר שם באשה הטוענת מאיס עלי בעקבות מחלתו הקשה של הבעל, ובכה"ג כשברור לכל כשהבעל מוכה שחין שהוא אכן מאוס עליה ואין כאן חשש שמא עיניה נתנה באחר, על כן בכה"ג תקנו חז"ל לכופו לגרש, ומכאן למד הרשב"ש שבכל מקרה כשברור לנו שאין חשש שעיניה נתנה באחר, כופין להוציא. ועיי"ש ברשב"ש שכך כתב רבינו מאיר, וכן כתב בשו"ת יכין ובוועז ח"ב סי' כ"א וכן כתב בספר חוט המשולש (ח"ד שבתשב"ץ) הטור השלישי סי' ל"ה.

אך גדולי האחרונים תמהו על הרשב"ש, עי' שו"ת בית אפרים סי' קכ"ו, ערך השולחן סי' ע"ז סק"ה, שו"ת מקור ברוך סי' י"ז וספר נתיבות משפט (על הרי"ו) דף רי"ד ע"א.

מעבר לכך, דעת רוב רבותינו הראשונים בטעם תקנת חז"ל בכתובות ע"ז דלא כהרשב"ש, כלומר, שאין טעם התקנה משום שבמקרים המנויים במשנה אין חשש שמא עיניה נתנה באחר, אלא עיקר הטעם הוא משום שבכל שאר המקרים שאינם מנויים במשנה קים להו לחז"ל דהאישה אינה עגונה ויכולה לעמוד בכל אלו.

עיי' שו"ת זקן אהרן (לרא"ה הלוי) סי' קמ"ט וז"ל: שלדעת האומר הנך אין, אחריני לא, ושאין כופין אלא אותם שמנו חכמים לאפוקי נכפה ומאיס עלי וכן מומין אחרים, שחכמינו ע"ה כאשר עמדו על סודות מנמצאות, שיערו שיכולה אישה לעמוד בחוץ מאלה. עכ"ל. וחזינן מדבריו דעיקר הטעם דאין כופין במאיס עלי אינו משום החשש שמא עיניה נתנה באחר, אלא הטעם הוא דכל המקרים שאינם מנויים במתני' דפ' המדיר קים להו לחז"ל דהאישה אינה עגונה ויכולה לעמוד בכל אלה ולהמשיך להתגורר עם בעלה על אף הסבל שלה.

וכן כתב להדיא רבינו המאירי לכתובות סג, א, עיי"ש שהביא את שיטת גדולי המחברים (הרמב"ם) דס"ל דכופין במאיס עלי, ופירשו רבותינו שכוונתו שהדברים מוכיחים שלא בסיבת נתינת עין באחר טוענת כן ולכן ס"ל לרמב"ם דכופין, ובהמשך דבריו כתב המאירי וז"ל: "ומ"מ עיקר הדברים לפי הסוגיא כדעת ראשון שאף בזה אין כופין" עכ"ל. הנה כתב המאירי להדיא דאנן קימ"ל כדעה ראשונה דאין כופין בטענת מאיס עלי אף בגוונא שהדברים מוכיחים שלא בסיבת נתינת עין באחר טוענת כן. וכנראה אף הוא ס"ל כסברת זקן אהרן הנ"ל דעיקר הטעם דאין כופין הוא משום שכל אלו שלא נמנו במתני' דפ' המדיר, קים להו לחז"ל שיכולה להתגורר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עמו ואינה עגונה, וכ"כ הרשב"א הו"ד בספר מישרים לרבינו ירוחם נתיב כ"ג חלק ח' (דף ס' ע"א ט"ב) וז"ל: ובין אמרה מאיס עלי אפילו נתנה טעם לדבריה, אין כופין הבעל להוציא זולתי אם היא מאותן דפרק המדיר דכופין, עכ"ל.

ואמנם כתב שם רק אמתלא רגילה ולא הזכיר אמתלא המבוררת לכל, אולם זיל בתר טעמא דמאחר דכל טעמו הוא משום שאינו מוזכר במתני' דפ' המדיר ולא משום חשש עיניה נתנה באחר, א"כ ליכא נ"מ בין סוגי האמתלא ובכל אמתלא לדבריו, אין כופין.

וכן היא המשמעות בשו"ת הרשב"א המיוחסות סי' קל"ח שעיקר הטעם דאין כופין הוא משום שלא נמנה בפ' המדיר, עיי"ש. וכן משמע משו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סי' תקמ"ו, עיי"ש שנשאל בענין אשה הטוענת שבעל מכה אותה ועשה לה צער ובזיון ובעלה לא הכחיש אותה בטענות אלו ורק הכחישה על טענתה שנוגע בה בימי נידותה, ופסק שם מהר"ם שאין כופין אותו להוציא. וחזינן דאף שטוענת טענה מבוררת לכל, שהרי אף בעלה לא הכחישה בזה ובכ"ז ס"ל למהר"ם דאין כופין.

וכן משמע משו"ת מהרש"ל סי' מ"א דאין כופין אפי' כשהתברר שהבעל משומד לכל התורה. ועי' בשו"ת מהר"י ברונא סי' רי"א שכתב דנוהגין בזה"ז שלא לכוף בין אם נתנה אמתלא לדבריה בין אם לא נתנה חוץ מאותן המנויין במשנה בפ' המדיר, וגם מדבריו משמע דאין לחלק בין סוגי האמתלאות משום דעיקר הטעם דאין כופין הוא משום שאינם מנויים במשנה בפ' המדיר.

ועי' בשו"ת חתן סופר סי' נ"ט ד"ה "והנה" שכתב דאף במקום שאין חשש דעיניה נתנה באחר, אין כופין וכן משמע מסתימת הפוסקים שלא חילקו בזה. עכ"ד. וכ"כ בשו"ת עטרת שלמה (קרליץ) ח"א סי' ל"ג דאף באמתלא מבוררת אין כופין והביא ראיות לדבריו, עיי"ש.

שבנו וראינו בשו"ת צמח צדק אבהע"ז סי' רס"ב סקי"ב שהביא מתשובות הרשב"א ח"א סי' אלף קצ"ב ואלף רל"ה שכתב להדיא דעיקר הטעם דאין כופין במאיס עלי הוא משום שאין האיש מוציא אלא לרצונו, ומכאן תמה שם על הרשב"ש בסי' צ"ג שכתב דהיכא דליכא למיחש לעיניה נתנה באחר דכופין, ותמה עליו מדברי הרשב"א הנ"ל דמשמע דלעולם אין כופין אף בדליכא חשש דעיניה נתנה באחר וזאת משום דאין האיש מוציא אלא לרצונו. שבנו וראינו דכ"כ הרשב"א בח"א סי' תקע"ג וח"ה סי' צ"ה.

ועי' עוד בשו"ת עטרת שלמה (קרליץ) ח"ב סי' י"ט סק"א שכתב דמדברי הרמ"א בסי' ע"ז ס"ג נראה מבואר דאף באמתלא ברורה אין כופין לגרש, ועיי"ש בסק"ו שהביא ראיה מדברי ר' יואל והראב"י דאין כופין לגרש אף באמתלא מבוררת.

ויש להעיר עוד דאף הרשב"ש הנ"ל שכתב לכוף באמתלא מבוררת, הסיק שם שלענין מעשה לא היה מיקל בכך, וכנראה ס"ל דמאחר דמצינו לרשב"א ולמאירי דס"ל בטעם הדין שאין כופין משום דלא נמנה במתני' בפ' המדיר ולדבריהם אף באמתלא מבוררת אין כופין, על כן הסיק שלענין מעשה לא היה מיקל בזה. וכ"כ להדיא בשו"ת מקור ברוך סי' י"ז דאין כופין בכה"ג.

ויש להוסיף בזה דלכל השיטות הנ"ל הסוברים דאין כופין באמתלא מבוררת, אף אין מחייבין את הבעל לגרש בכה"ג, וכן משמע להדיא משו"ת מהר"ם מרוטנבורג הנ"ל ד"פ סי' תקמ"ו שקיבל את טענות האשה שהבעל הוא נחש ואין אדם דר עם נחש בכפיפה, כלומר שהייתה לה אמתלא מבוררת ואעפ"כ כתב שם "שיתעגנו שניהם עד שיאותו לרחק או לקרב",

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והסכימו עמו המרדכי בכתובות סי' קפ"ו שהביא את תשו' מהר"ם הנ"ל והגה"ה פ' אע"פ סי' ל"ה וכן בט"ז סי' ע"ז שהביאוהו להלכה.

וכן היא משמעות שו"ת הרא"ש הנ"ל בכלל מ"ג.

שבנו וראינו בפד"ר י"ב עמ' 339 שכתב דמדברי מהר"ם והרא"ש והטור והרמ"א ושו"ת מהרש"ל משמע דאף באמתלא מבוררת אין מחייבין. וכ"כ בשו"ת עטרת שלמה ח"א סי' ל"ג שהוכיח אף הוא מהמהר"ם הנ"ל דאף באמתלא מבוררת אין מחייבין לגרש.

ובהמשך שם כתב "נמצא דרוב ראשונים ס"ל דאינו חייב אף באמתלא ברורה", עיי"ש.

ובזה נדחים דברי שורת הדין ח"ב עמ' ק"ד סק"ג שכתב דבכה"ג לרוב הראשונים חייב לגרש, ואישתמיטתיה כל הני רבותינו הראשונים הנ"ל.

לאור כל האמור לעיל כולל הספיקות שיש לנו בעצם טענת מאיס עלי כמו שנתבאר לעיל ולאחר העיון בכל החומר שבתיק מחליט בית הדין לדחות את תביעת האשה לגירושין.

בשולי פסק הדין ברצונו של בית הדין לציין כי בית הדין השתדל במהלך הדיונים לשכנע את הבעל לגרש, וזאת בעקבות הסבל הרב של שניהם. אף הבעל הצהיר במהלך הדיון שהתקיים ביום ב' באייר תשע"ו (10/05/2016) שהוא מבין שאינו יכול להחזיק אותה בכח (שם שורה 62), אך אעפ"כ הבעל עדיין נחרץ בדעתו לשלום-בית, ובית הדין חוזר וממליץ לבעל כי לאור המצב הנתון ולאור נסיונות הטיפול שלא הצליחו, עליו ללכת לקראת הסכם גירושין מכובד ולמנוע סבל נוסף משניהם ונזק מיותר לילדים.

כאמור לעיל, תביעת האשה לגירושין נדחת.

ניתן ביום כ"ד באלול התשע"ו (27/09/2016).

הרב מרדכי רלב"ג

הרב דוד בירדוגו

הרב יוסף גולדברג — אב"ד